

MISA I OBRED BISKUPSKOG REĐENJA

mons. Bože Radoša
varaždinskog biskupa

Varaždinska katedrala
Svetkovina Krista Kralja
24. studenog 2019. u 10 sati

Izdavač

Ured za liturgijski pastoral
i sakralnu arhitekturu
Zagrebačka 3
42 000 Varaždin

Odgovara

dr. sc. Mario Kopjar

Priredio

dr. sc. Mario Kopjar

Unos notnih priloga

Mislav Lucić

Priprava za tisak

Robert Ivančan

Tisak

Grafika Markulin, Lukavec

Biskupsko ređenje podjeljuje:

uzoriti gospodin
kardinal **JOSIP BOZANIĆ**
zagrebački nadbiskup metropolit

Suzareditelji:

preuzvišeni gospodin
mons. **JOSIP MRZLJAK**
apostolski administrator Varaždinske biskupije

preuzvišeni gospodin
mons. dr. **DURO HRANIĆ**
đakovačko-osječki nadbiskup metropolit

sa svim nazočnim biskupima,
u zajedništvu sabranih prezbitera i đakona,
redovnika i redovnica te Božjega naroda

NEKOLIKO BILJEŽAKA O POVIJESTI CRKVE NA PROSTORU VARAŽDINSKE BISKUPIJE

Kršćanstvo je na prostor današnje Varaždinske biskupije sigurno došlo već u antičko doba, najkasnije koncem III. st. po Kristu, zahvaljujući rimskoj bogatoj cestovnoj mreži, u našem slučaju važnoj antičkoj prometnici koja je od Ptuja (Poetovium) vodila na istok, prema današnjem Osijeku (Mursa). Drugi je pravac s juga, iz Siska (Siscia) vodio na sjever preko Varaždinskih Toplica (Aquae Iasae) i Ludbrega (Iovia). Neki povjesničari smatraju da je Amantius episcopus Iovensium, koji se 381. godine spominje kao sudionik koncila u Akvileji, biskupovao u današnjem Ludbregu, koji se tada zvao Iovia Botivo. Premda su arheolozi identificirali ranokršćanski sakralni objekt u središtu tog nekadašnjeg antičkog urbanog naselja, valja reći da je i u današnjoj Mađarskoj postojao grad Iovia u kojem su arheološki tragovi ranog kršćanstva još bogatiji. Ranokršćanski bazilikalni objekt identificiran je također i u Varaždinskim Toplicama. To rano kršćanstvo propalo je uslijed velikog meteža nastalog prodiranjem barbarskih naroda na ovaj prostor koje se odvijalo od konca IV. do početka VII. st.

Rekristijanizacija je počela pod vlašću i utjecajem Franaka početkom IX. st. kada je prostor između Save i Drave došao pod misionarsku nadležnost Akvilejskog patrijarhata. Teško je govoriti o nekakvom izrazitom i izravnom utjecaju misionarskog djelovanja Sv. Braće - Ćirila i Metoda. U tom bi se kontekstu eventualno moglo govoriti o Međimurju, koje je vjerojatno potpadalo pod vlast panonsko-slavenskog kneza Kocelja.

Podatci o tom novom kršćanstvu na ovim prostorima više su nego oskudni sve do konca XI. st. kada je mađarski kralj Ladislav, koji je vojno osvojio prostor sjeverne Hrvatske, na tom području između 1093. i 1095. utemeljio novu biskupiju u Zagrebu, koja je obuhvaćala i teritorij današnje Varaždinske biskupije. Nova je biskupija vjerojatno od samog početka bila podijeljena na arhiđakonate o kojima posjedujemo podrobnije podatke tek iz 1334., odnosno iz kaptolskih statuta koje je sastavio zagrebački kanonik Ivan, gorički arhiđakon, učeni pravnik i teolog. Prema popisu arhiđakonata i župa u tim statutima, današnje područje Varaždinske biskupije pokrivala su uglavnom tri arhiđakonata: Komarnički, Varaždinski i Bekšinski. Komarnički se protezao istočnim dijelom današnje Biskupije, od Jalžabeta do Podravskih Sesveta, a na jugu je prelazio Bilogoru, sve do rijeke Česme. Područje od Kloštra na istok pripadalo je tada arhiđakonatu Gušće. Bekšinski je arhiđakonat na sjeveru, osim Međimurja, obuhvaćao još veće područje preko Mure u današnjoj Mađarskoj i Sloveniji. Varaždinski je pokrivaо zapadni dio, s tim da je područje današnjeg Bednjanskog dekanata, gdje su tada postojale samo dvije župe, pripadalo Zagorskom arhiđakonatu, a dio današnjega Varaždinskotopličkoga dekanata Kalničkom arhiđakonatu. Na čitavom području današnje Biskupije bilo je svega 60 župa. Područje od Ludbrega do Jalžabeta u 15. i 16. st. pripadalo je Varaždinskom arhiđakonatu, da bi se u 17. opet vratilo Komarničkom. Jalžabet je tek 1925. ponovo pripojen Varaždinskom arhiđakonatu.

O istom broju od 60 župa na području današnje Biskupije svjedoči i popis župnika iz 1501., no najgore je tek trebalo doći. Broj župa se radikalno smanjio tijekom 16. st. uslijed prodora Osmanlija koji je, kako za crkveni, tako i za narodni

život predstavljao tragediju kataklizmičkih razmjera. Prema sinodi iz 1574. na tom području žive i djeluju samo 34 župnika. Najviše je stradao Komarnički arhiđakonat iz kojega se na toj sinodi spominju samo 4 župnika. Bilo je to vrijeme najkrvavije borbe za goli opstanak.

Na život Crkve, ponajviše u Bekšinskom arhiđakonatu, odrazilo se i širenje protestantizma, osobito kad ga je prihvatio i promicao Juraj IV. Zrinski, nakon čega su mnoge crkve ostale opustošene i bez pastira, od kojih su neki postali pobornicima i propovjednicima nove vjere. Spomenuta Draškovićeva sinoda iz 1574. nastojala se uhvatiti u koštac s tim problemom tako što je u život započela provoditi načela i zasade crkvene obnove zacrtane na Tridentskom saboru. Juraj V. Zrinski je, suprotno od svog oca, susbjao protestantizam i uvelike pridonio obnovi katolicizma u Međimurju. U toj rekatolizaciji značajnu su ulogu odigrali i pavlini iz samostana u Šenkovcu. Crkveni i narodni život se pomalo oporavljao sa stabilizacijom obrambene linije prema Turskom carstvu, a osobito s pomicanjem te linije dalje na istok, nakon turskog poraza pod Bečom 1683. Kanonske vizitacije i biskupijske sinode iz 17. st. svjedoče o obnavljanju više starih i osnivanju novih župa uglavnom u najteže stradalom Komarničkom arhiđakonatu, čiji je istočni dio potpao pod Vojnu krajinu pod kojom je ostao sve do njezina ukidanja 1881. Nekadašnji dio južno od Bilogore pripao je Kalničkom arhiđakonatu.

U 18. st. osnovano je još 5 župa, od kojih 3 u Komarničkom arhiđakonatu, koji se sada proširio na istok, obuhvativši i prostor župa Kloštar Podravski i Pitomača, koji je prije turskih osvajanja pripadao arhiđakonatu Gušće. Na samom koncu 18. st. u sklopu nove regulacije župa koju je zasnovao i

naredio bečki dvor, na području današnje Biskupije osnovano je 25 novih župa. Neke su od njih u početku bile samostalne kapelanije, da bi kasnije i formalno postale župama, no bilo je i na ovom području takvih kapelanija koje su formalno utemeljene, ali su trajale tek koju godinu ili uopće nisu zaživjele. Ta nova regulacija bila je uvjetovana porastom broja vjernika, odnosno stanovnika, kao i težnjom za obuhvatnijom i učinkovitijom pastorizacijom. U to se vrijeme javlja i podjela arhiđakonata na vicearhiđakonate ili distrikte koji se u početku uglavnom nazivaju po župama kojima su upravljali vicearhiđakoni. Na Sinodi 1925. ta su upravno-pastoralna područja u skladu s Kodeksom kanonskoga prava prozvana dekanatima.

Tijekom 19. st. bit će osnovane 4 župe, sve u Komarničkom arhiđakonatu, a u 20. st., od konca Drugoga svjetskog rata do osnutka Varaždinske biskupije, još njih 19, pri čemu je važno spomenuti osnivanje novih župa na području gradova Varaždina i Koprivnice sedamdesetih i osamdesetih godina.

U jeku Drugoga svjetskog rata, 1943., od dviju župa Donjovaraždinskog dekanata (Varaždinske Toplice i Svibovec) i triju župa Zelinskog dekanata, koji je pripadao Kalničkom arhiđakonatu (Mađarevo, Remetinec i Ljubešćica), utemeljen je Varaždinskotopljički dekanat koji je ušao u sastav Varaždinskog arhiđakonata. Taj će dekanat biti ukinut 1971. i pripojen Donjovaraždinskom dekanatu, da bi ponovo bio osamostaljen 1988. godine.

Važnost koju su gradovi Varaždin i Koprivnica imali nakon katoličke obnove, kao važna središta vjerskog života i pastorizacije, očitovala se i u tome što su njihovi župnici često bili imenovani naslovnim opatima, apostolskim

protonotarima i kanonicima Zbornog kaptola čazmanskoga, čiji su kanonici u zamjenu za svoje izgubljene posjede u ratovima s Turcima 1806. dobili Lepoglavu, a 1810./11. po nalogu biskupa Vrhovca nastanili se u Varaždinu. O značaju toga grada, „Malog Beča“, kako su ga nazivali u 18. st., svjedoči i činjenica da su u njemu svoje vlastite palače od 17. do 19. st. imali i zagrebački biskup i kaptol. Drugi naslov kojim su ga kitili zbog njegove panorame kojom su dominirali crkveni zvonici, a koja je svjedočila o odnosu njegovih stanovnika prema vjeri, bio je „Mali Rim“. Potidentska katolička obnova sa svojom baroknom umjetnošću ostavila je i danas vidljivi trag na velikom broju sakralnih objekata širom Biskupije, koji su vrijedni spomenici vjere i kulture.

Zagrebački biskup je na ovom području imao dva velika posjeda: Biškupec i Komarnicu. Ovaj posljednji je za ratovanja s Turcima potpao pod Vojnu krajinu, baš kao i posjed Ivanić u zamjenu za kojeg je biskup u 18. st. dobio Koprivnički Ivanec. Tako je zagrebački nad/biskup sve do propasti sistema patronata ili kolature poslije Drugoga svjetskog rata bio patron ili kolator župa u Biškupcu i Koprivničkom Ivancu. Istu ulogu je Zagrebački kaptol vršio u župi Varaždinske Toplice i od nje otcijepljenoj župi Svibovec jer je već od 12. st. bio vlasnik Toplica. Zato u popisu župa koji se nalazi u glasovitim Statutima kaptola iz 1334. uz župu sv. Martina i стоји „de Toplica nostra.“

Pripadnost Bekšinskog arhiđakonata, tj. Međimurja, Zagrebačkoj nadbiskupiji (prekomurski dio je 1777. pripao novootvorenoj biskupiji u Szombathelyu), koju je trebalo žilavo braniti protiv mađarskih presizanja i nekoliko inicijativa u 19. i 20. st. da se Međimurje, koje je politički pripadalo Mađarskoj, pripoji nekoj od mađarskih biskupija, bila je od

presudnog značaja za očuvanje nacionalne svijesti i konačni povratak toga dijela naše domovine u njezine granice. U tome su neosporne zasluge stekli, ne samo mnogi međimurski duhovni pastiri, dijecezanski svećenici i franjevci, zagrebački nadbiskupi Josip Mihalović i Alojzije Stepinac, nego i Josip Juraj Strossmayer, đakovački biskup.

U vremenu između dvaju svjetskih ratova euharistijski kongresi održani u Varaždinu (1922. i 1938.), Koprivnici (1927. i 1937.) i Čakovcu (1935.), bili su od velikog značaja za duhovnu obnovu te podizanje i manifestaciju vjerničke katoličke svijesti na čitavom ovom prostoru. Varaždinski kongres iz 1922. smatra se uzorom i poticajem za sve ostale koji su uslijedili širom tadašnje države.

Na samom kraju Drugoga svjetskog rata i u prvim godinama porača komunistički teror uzeo je danak i na ovom prostoru: 8 svećenika je ubijeno, 3 su umrla na robiji, a 21 je služio dulje ili kraće zatvorske kazne, među njima i varaždinski i koprivnički župnik.

Žarište promicanja ideja Drugoga vatikanskog sabora među klerom i pukom Božjim u desetljećima koja su slijedila nakon sabora, ne samo za područje Varaždina i okolice, nego i puno šire, bili su varaždinski Kapucinski samostan i župa.

I inače je redovnička prisutnost na ovom prostoru tijekom stoljeća svojim karizmama obogatila duhovnu ponudu, proširila karitativni rad i unaprijedila obrazovnu i kulturnu djelatnost. Franjevci su već koncem 13. st. došli u Varaždin i Koprivnicu u kojima djeluju, uz kratki prekid koncem 15. i početkom 16. st., sve do danas. U Varaždinu su imali vlastiti studij filozofije (17., 18. i 19. st.) i teologije (18. st.), vodili

gimnaziju i konvikt za koje su podigli novu modernu zgradu (dovršena 1929.), no poslije Drugog svjetskog rata taj je njihov rad prekinut, a zgrada oduzeta. U Koprivnici su 1981. preuzeli upravu novoosnovane Župe sv. Antuna. U župnom pastoralu najdulje djeluju u Čakovcu kamo su došli 1659. voljom i potporom Zrinskih, a 1789. preuzeli vodstvo župe koja je preseljena u grad iz obližnjeg Mihovljana. Prilikom osnutka novih župa na području grada Čakovača 1999. predana im je na upravu i Župa sv. Antuna. Franjevcii konventualci i trećoreci su na području današnje Biskupije preuzeli upravu župa u 2. pol. 20. st.: konventualci Molve (1967.), Novi Marof (1976.) i Mađarevo (1982.-2015.), a trećoreci Kloštar Podravski (1974.). Kapucini djeluju u Varaždinu od 1699. pomažući u pastoralu okolnim župnicima, a od 1961. vode Župu sv. Vida. U prošlosti su na području Biskupije djelovale dvije redovničke zajednice zaslužne za potridentsku obnovu Crkve koje su ostavile duboki trag na polju školstva i kulture – pavlini i isusovci. Glasovit je Pavlinski samostan u Lepoglavi koji je u 16. i 17. st. bio sjedište vrhovne uprave pavlinskog reda, a od 1699. sjedište samostalne hrvatske provincije. U njemu je djelovala gimnazija (1503.-1526.; 1582.-1637.), filozofsko (1656.-1783.) i teološko učilište (1700.-1783.). Nakon ukinuća pavlinskog reda 1786., crkva postaje župnom 1789. te zajedno sa samostanom nakratko dolazi u ruke Čazmanskog kaptola (1806-1854). Samostan je 1854. postao kaznionicom kroz koju su do 1990. prošle mnoge generacije hrvatskih političkih zatvorenika. Isusovci su u Varaždinu djelovali od 1632. do svoga ukidanja 1773. Podigli su crkvu, kolegij i gimnaziju koji se smatraju najvrjednijim ranobaroknim građevinskim kompleksom u sjevernoj Hrvatskoj. Gimnaziju, koju su oni osnovali (1636.)

i vodili (do 1773.),iza njih su nakratko preuzeli pavlini (do 1786.), u 19. st. i franjevci (1835.-1852.), a djeluje sve do danas kao Prva gimnazija. Njezini su profesori i ravnatelji bili i svjetovni svećenici od kojih se kao posebno zaslužan spominje Josip Pasztry.

Sestre Uršulinke, koje su u Varaždin došle 1703., imaju velike zasluge za odgoj ženske mlađeži u svojim školama koje su uoči Drugog svjetskog rata dosegle raspon od vrtića do preparandije. Danas opet vode vrtić i katoličku osnovnu školu. Sestre Milosrdnice su počevši od kraja 19. st. djelovale u više mjesta naše današnje Biskupije: u bolnicama, ubožnicama i pučkim školama, što im je onemogućeno nakon 1945., od kada pomažu u župnom pastoralu u više župa. Školstvom i odgojem su se bavile i Kćeri Božje ljubavi u Legradu (od 1893.) i Koprivnici (od 1925.) sve do dolaska komunista na vlast. Danas se, osim pomaganja u pastoralu, opet bave čuvanjem i odgojem djece u vrtićima. Od vremena Drugoga svjetskog rata na ovom prostoru djeluju pomažući u pastoralu Dominikanke i Služavke Malog Isusa u četirima podravskim župama. Od 2. polovice 20. st. ovdje borave i djeluju i Kćeri milosrđa, Školske sestre Franjevke Bosansko-hrvatske provincije, Karmeličanke Božanskog Srca (do 2018.), Franjevke misionarke iz Asiza i Klanjateljice Krvi Kristove.

Uz više crkava posvećenih Blaženoj Djevici, koje na određene blagdane postaju pravim lokalnim prošeništima, na području naše Biskupije postoji i jedno specifično svetište i prošenište – ono euharistijsko u Ludbregu. Svećenik, kojemu se početkom 15. st. tijekom mise euharistijska Isusova krv pod prilikom vina pretvorila u pravu ljudsku krv,

tu je tekućinu sakrio i tek na samrti otkrio njezino postojanje. Ubrzo su se k toj relikviji euharistijskog čuda počele slijevati rijeke hodočasnika od koji su mnogi doživjeli čudesna uslišanja na učinjeni zagovor. Za te su hodočasnike od Rima zatraženi i dobiveni oprosti, najprije od kardinalskog zbora (1510.), a potom i od pape Lava X (1513.). Otada se relikvija štovala s promjenjivim intenzitetom, u raznim teškim i nesklonim vremenima bila čak i u izbjeglištvu i skrivana pred neprijateljima Križa Kristova, no pobožnost prema njoj nije nikad prestala. Štoviše, u novije vrijeme dostigla je svoj povijesni vrhunac, kako glede masovnosti i organizacije hodočašća, tako i glede infrastrukture prošteništa. Zavjet Hrvatskog sabora iz 1739., s vremenom zaboravljen, koji je bez uspjeha zbog ratnih i poratnih okolnosti nastojao ostvariti bl. Alojzije Stepinac, konačno je izvršen 1994., kada je kardinal Kuharić blagoslovio novoizrađenu zavjetnu kapelu u čast Krvi Kristovoj. U njoj i na prostoru ispred nje svake se godine na prvu nedjelju u rujnu („Sveta Nedjelja“) i tjednu pred njom odvijaju svečana liturgijska zborovanja u kojima sudjeluju deseci tisuća hodočasnika.

Prostor Varaždinske biskupije uvijek je bio bogato rasadište duhovnih zvanja za čitavu povijesnu Zagrebačku nad/biskupiju i razne redovničke zajednice kojima je dao veliki broj zaslužnih i uglednih biskupa, svećenika i redovnika. Nadbiskup Antun Bauer smatrao se Varaždincem jer se kao dijete s obitelji doselio u Varaždin, u njemu završio 3. i 4. razred pučke škole i polazio prvih šest razreda gimnazije, slavio mladu i zlatnu misu, a na varaždinskom groblju su mu pokopani roditelji. Otac mu je bio dugogodišnji gradski vijećnik i upravitelj dobara sestara uršulinki. Rodom s prostora današnje Varaždinske biskupije bili su biskup čanadski Grgur

Jurjev Koprivničanin, srijemski i vacki biskup, humanist i diplomat Stjepan Brodarić, biskup Angelik Bedenik, apostolski vikar Agre u Indiji, đakovački biskup Ćiril Kos, pomoćni zagrebački biskupi Ivan Kralj, Dominik Premuš, Josip Lach i Đuro Kokša; rektor rimskog Zavoda sv. Jeronima i graditelj današnjeg njegovog sjedišta Juraj Maderec; sveučilišni profesori, kanonici, filozofi, teolozi, pravnici, povjesničari, književnici, leksikografi, glazbenici, političari i pastoralci kao što su Baltazar Dvorničić Napuly, Ivan Belostenec, Ivan Krištolovec, Petar Berke, Stjepan Korolija, Fortunat Pintarić, Stjepan Mlinarić, Andrija Palmović, Josip Beruta, Juraj Tomac, Eugen Kornfeind, Antun Sović, Fran Barac, Josip Lončarić, Izidor Poljak, Maksimilijan Lach, Stjepan Pavunić, Mihovil Kanoti, Anzelmo Canjuga, Stjepan Kranjčić, Paškal Cvekan, Antun Ivandija, Tomislav Janko Šagi-Bunić, Ivan Golub, Ivan Fuček, Vjekoslav Bajsić, Bono Zvonimir Šagi, Juraj Kolarić, Franjo Šanjek, Matija Berljak, Alojzije Hoblaj, Miroslav Martinjak; mučenici Ivanko Vlašićak, Rudolf Mikec, Matija Crnković, Matija Kranjčić i Pavao Bedenik; originali Miroslav „Fric“ Bubanić, Valentin Malek i Antun Pintarić. Biskup sisački Vlado Košić i bjelovarsko-križevački Vjekoslav Huzjak također su zavičajni u Varaždinskoj biskupiji – potonji je bio i njezin svećenik. Uoči osnutka Varaždinske biskupije (1996.) od 612 svećenika Zagrebačke nadbiskupije njih 205 bilo je rodom s područja koje će ona obuhvatiti, što je, dakle, činilo 1/3 klera. Naravno da je velik dio njih nastavio svoju službu bilo u Zagrebačkoj nadbiskupiji, bilo u drugim novim biskupijama, nastalim u dva vala njezine dismembracije. Više svećenika Varaždinske biskupije djelovalo je, a i danas djeluje, u profesorskoj i odgojiteljskoj službi na KBF-u Sveučilišta

u Zagrebu, na Katoličkom Sveučilištu, u Bogoslovnom sjemeništu i Dječačkom sjemeništu u Zagrebu.

Na području današnje Varaždinske biskupije, u Kalinovcu, rođen je i istaknuti katolički intelektualac, publicist i književnik, jedan od organizatora i idejnih vođa hrvatskog katoličkog pokreta Petar Grgec.

Ono o čemu je Stjepan Mlinarić, svećenik rodom iz Preloga, pobornik i aktivni sudionik Narodnog preporoda, kao bogoslov pisao u svom dnevniku još 1836. kao o nečemu očekivanom i skorom, a to je podjela Zagrebačke i osnivanje Varaždinske biskupije, dogodilo se 161 godinu kasnije, 5. srpnja 1997. Sv. Otac Ivan Pavao II., svetac naših dana, toga je dana svojom bulom *Clarorum sanctorum* utemeljio Varaždinsku biskupiju izdvojivši iz Zagrebačke nadbiskupije 3 čitava arhiđakonata (Varaždinski, Bekšinski i Komarnički) i Bednjanski dekanat Zagorskog arhiđakonata – u svemu 9 dekanata na prostoru od 3100 četvornih kilometara s oko 400 000 vjernika. Varaždinska crkva Uznesenja Blažene Djevice Marije na nebo, građena od 1642. do 1646., najprije isusovačka (do 1773.), zatim pavlinska (1776.-1786.), gimnazijска (1797.-1945.) i kaptolska (1954.-1997.) postala je katedralom novoutemeljene biskupije.

Prvim biskupom nove Biskupije imenovao je dotadašnjeg pomoćnog biskupa zagrebačkog mons. Marka Culeja (1938.-2006.) koji se, ustoličen u Varaždinu 28. rujna 1997., sebi svojstvenom ljubavlju prema Crkvi i čovjeku, praktičnom požrtvovnošću i strpljivošću dao na izgradnju upravno-pastoralnih i materijalnih struktura potrebnih za život i djelovanje jedne biskupije. U samo 8 godina njegova vođenja Biskupije to mu je u najvećoj mjeri i pošlo za

rukom: uspostavljeni su uredi i povjerenstava Ordinarijata i druge središnje ustanove, izgrađen Svećenički dom u Varaždinu (2002.-2004.), u najvećoj mjeri završen kompleks u Zagrebačkoj 3 s prostorom za urede, knjižnicu i arhiv te multimedijskom dvoranom, osnovana dva nova dekanata: Ludbreški (1998.) i Čakovečki (2000.) te 7 novih župa, od kojih 5 na području dotadašnje jedine čakovečke župe, a 2 u Koprivnici. Nove župe i sve njihove potrebe u izgradnji potrebne infrastrukture pratio je s posebnom ljubavlju.

Njegov nasljednik mons. Josip Mrzljak, koji je varaždinskim biskupom imenovan 20. ožujka 2007., a službu preuzeo 31. ožujka iste godine, nastavio je njegovo djelo izgrađivanja i učvršćivanja mlade Biskupije, kako u njezinim strukturama, tako i u pastoralnom djelovanju.

Osnovao je Obiteljski centar 2007. g., kao ustanovu koja objedinjuje i koordinira cjelokupni obiteljski, predbračni i bračni pastoral i Duhovni centar u Vaternici 2011., kao mjesto duhovnih vježbi i obnova, čime je ujedno spašeno od propadanja staro pavlinsko i kaptolsko imanje koje se inače nalazi na području Zagrebačke nadbiskupije. U nazočnosti dijecezanskoga prezbiterija 1. rujna 2014. blagoslovio je novoizgrađeni Pastoralni centar Varaždinske biskupije u Ludbregu, a 23. listopada 2017. novoizgrađeni Caritasov centar na Banfici u Varaždinu. Nakon što su učinjene sve potrebne predradnje i ispunjeni preduvjeti biskup Mrzljak je 30. studenog 2012. formalnim aktom osnovao Biskupijsku knjižnicu.

Vodeći računa o pastoralnoj i materijalnoj skrbi za katedralu, kao i o drevnoj i časnoj tradiciji stolnih kaptola u našim krajevima, uputio je molbu Kongregaciji za kler

da utemelji Stolni kaptol Blažene Djevice Marije na nebo uznesene u Varaždinu, što je ona i učinila svojim dekretom od 29. prosinca 2015. Svečana uspostava Kaptola i instalacija prvih kanonika svečano je proslavljena na Duhove, 15. svibnja 2016. Tako je Varaždinska biskupija, uz Zborni kaptol čazmansko-varaždinski sv. Duha, dobila i Stolni kaptol, i na taj način nastavlja višestoljetnu tradiciju dvaju kaptola koja je postojala u nekadašnjoj Zagrebačkoj nad/biskupiji.

Zbornom kaptolu čazmansko-varaždinskom sv. Duha, kome je nadbiskup Franjo Šeper 1954. dao crkvu Uznesenja BDM, današnju katedralu, kao zbornu crkvu, biskup Mrzljak je 2017. za zbornu crkvu dodijelio župnu crkvu sv. Nikole, koja je to i prije bila, od 1811. do 1954. i popunio ga novim kanonicima. Isti je kaptol 2011. izložbom u Gradskom muzeju i znanstvenim skupom obilježio 200. obljetnicu svoga boravka u Varaždinu. Već je spomenuto da se čazmanski zborni kaptol, (osnovan u Čazmi 1232, pred Turcima izbjegao u Zagreb prilikom prvog pada Čazme 1544.) preselio u Lepoglavu 1806. nakon što je od kralja Franje Habsburško-lotarinškog dobio nekadašnji pavlinski lepoglavski samostan i posjed u zamjenu za svoje izgubljene posjede, no ubrzo se, na inzistiranje zagrebačkog biskupa Maksimilijana Vrhovca, preselio u Varaždin 1810./11. Dekretom nadbiskupa kardinala Franje Kuharića 1987. dobio je svoj današnji naziv: Čazmansko-varaždinski.

Godine 2017. izvršen je i stanoviti teritorijalni administrativno-pastoralni preustroj Biskupije. Donjovaraždinski dekanat podijeljen je na Zapadnovaraždinski i Istočnovaraždinski kojemu je pridružena župa Kneginac koja je dotad pripadala Varaždinskotopličkom dekanatu. Gornjovaraždinski dekanat

preimenovan je u Ivanečki, Gornjomeđimurski u Štrigovski, a Donjomeđimurski u Preloški. Varaždinski biskup je, osim toga, osnovao tri arhiđakonata obnovivši tako ovu drevnu crkvenu pastoralno-upravnu ustanovu na ovim prostorima: Varaždinsko-zagorski (Istočnovaraždinski, Zapadnovaraždinski, Varaždinskotopljički, Ivanečki i Bednjanski dekanat), Međimurski (Čakovečki, Štrigovski i Preloški dekanat) i Podravski (Koprivnički, Ludbreški, Virovski i Đurđevački dekanat). Župa Đelekovec, koja je bila u Koprivničkom dekanatu, već je prije, 2010., pridružena Ludbreškom dekanatu.

Sveti Otc Franjo je 1. kolovoza 2019. zbog navršene kanonske dobi prihvatio odreknuće od službe biskupa Josipa Mrzljaka i novim varaždinskim biskupom, trećim po redu, imenovao mons. Božu Radoša, kanonika Prvostolnog kaptola Đakovačko-osječkog i rektora Papinskog hrvatskog zavoda sv. Jeronima u Rimu. Time je Đakovačko-osječka nadbiskupija na stanoviti način vratila dug Varaždinskoj biskupiji na čijem je današnjem području, u župi Ivanec, rođen nekadašnji njezin pastir, biskup Ćiril Kos, a iz koje također vuče podrijetlo i sadašnji nadbiskup Đuro Hranić.

Utemeljena na bogatoj tradiciji vjere, koja je stoljećima oblikovala kulturu življenja ovdašnjega puka i s punim povjerenjem u svoje Bogom dano i pomagano poslanje, Varaždinska Biskupija, predvođena svojim novim pastirom, ide ususret novim povijesnim izazovima.

mr. sc. Damir Bobovec

FRANCISCUS EPISCOPUS SERVUS SERVORUM DEI

Dilecto filio Natali Radoš prebbytero archidiocesis Diocovensis Ozjekensis, hactenus Rektor Pontificij Collegii Croati Sancti Hieronymi in Urbe Ecclesiae Varaždicensi designato Parlopi, salutem et propostolicam Benedictionem. Rex et Redemptor noster Christus Dominus, vinculis amoris Petrum obstrinxit, ut post Princeps Apostolorum universi christiani gregis curam resiparet. Itaque Nos, qui munere Successoris beati Petri fungimur ac ipso amore Christi promoti, nihil omittere possumus quod ab aeternam hominum salutem conducere. Quamobrem coislatione Postquam nunc conseruamus ab civitatem barochi, musicas et florum, Pastore orbitaliter obrenuntiationem Venerabilis fratris Josephi Mrežića postremi eius Predeceperū, aliquem quaerentes virum qui in simplicitate cordis ac vigore spiritus operam dabit ut, serviens Dominum in saecula, ibidem rede offeratur pro Deo et Ecclesia. Te quidem, dilecte fili, suuimus modi prebysterum esse reputamus Nam in antiqua reponsione Delmuni ortus prebbyter archidiocesis Diocovensis Ozjekensis officia parvata, praesertim autem multos sermones in universitate ratiociniis scilicet patet spiritualiis in Seminario Archidiocesano Virtutes tuas deinde in Urbe confirmasti, ubi minus Rektor Pontificij Collegii Croati diligenter exercuisti. Nunc derum majorizmonentius ergo tibi concedente decem annis Nos igitur consilio Congregationis pro Episcopis auditio Propsticali Latina auctoritate ac potestate, te Episcopum Varaždinem constitutus, additis probatis iuribus et iuriibus canonica lege praescripsis. Ut ordinationem episcopalem suscipias et catholico Episcopo extra libenter servata istitutis praescriptiobus libenter tibi permittimus. Sed tuum primitus est fidei professionem facere aliae iuris iurandum fidelitatis erga Nos Postquam Successores dabo Secundum legi ecclesiasticae normas Mandamus insuper ut clericis et populo bisceceris tuas hoc Postquam deceptum cognoscant teque cum Pastore libenter animo accepisti. Abhortamur te ut plena fiducia in telemum Patrem, scilicet ministerium tuum et bona tua voluntatem diligenter explorare tuas aliae amare omnes quibus in tuoministerio occurrit, non quia dominator fidei sed pro populo tua ablator eius gaudi. Quod reliquum est, dilecte fili, pro certeto habemus fore ut Beatisima Maria Virgo in celum assumpta, ad illam pascere ringam septentrionalem Croatiae regnum profectum, benigne suo obtulit laetus intercedentibus auxiliis Hieronymo ac Marco Crisino et beato Florio Stepinac. Datum Romae, apud Petrum, die primomensis Augusti, anno Domini bimillesimo undevicesimo, Pontificatus Nostris septimo.

Vaticani Bulle, apud caput.

Bula pape Franje o imenovanju mons. Bože Radoša varaždinskim biskupom

FRANJO BISKUP SLUGA SLUGU BOŽJIH

ljubljenomu sinu **Boži Radošu**, svećeniku Đakovačko-osječke nadbiskupije, sadašnjemu rektoru Papinskog hrvatskog Zavoda svetoga Jeronima u Rimu, imenovanome varaždinskomu biskupu, pozdrav i Apostolski blagoslov.

Kralj i Otkupitelj naš, Krist Gospodin, vezovima je ljubavi obavio Petra, da kao Apostolski Prvak preuzme brigu za cjelokupno kršćansko stado. Tako i Mi, koji vršimo službu Nasljednika blaženoga Petra te istom ljubavlju potaknuti, ne usuđujemo se propustiti ono što privodi vječnome spasenju ljudi. Zbog toga misli naše sada svraćamo na „grad baroka, glazbe i cvijeća“, koji je ostao bez pastira po odreknuću njegovog posljednjeg biskupa, časnoga brata Josipa Mrzljaka, te tražimo drugoga muža koji će djelovati u jednostavnosti srca i snazi duha da, služeći Gospodinu u veselju, sebe samoga ondje prinese za Boga i Crkvu. Držimo stoga, ljubljeni sine, da si upravo ti takav svećenik. Rođen u drevnome duvanjskom kraju, kao svećenik Đakovačko-osječke nadbiskupije različite si službe vršio, osobito djelujući kao dugogodišnji otac duhovnik u Nadbiskupskom bogoslovnom sjemeništu. Svoje si vrline zatim u Rimu potvrdio, gdje si službu Rektora Papinskog hrvatskog Zavoda marljivo obavljao. Sada ti pak odlučujemo povjeriti dužnost od velike važnosti. Mi dakle, čuvši savjet Kongregacije za Biskupe, Našom Apostolskom vlašću i autoritetom, imenujemo te **VARAŽDINSKIM** biskupom, sa svim dodijeljenim pravima i obvezama kanonskim zakonom određenima. Rado ti dopuštamo da biskupsko ređenje primiš od katoličkog biskupa izvan Rima, služeći se liturgijskim propisima. Tvoja je obveza da prije toga položiš ispovijest vjere te prisegu vjernosti Nama i Našim Nasljednicima, po

odredbama crkvenoga zakona. Osim toga, nalažemo da ovaj Naš dekret upoznaju kler i narod tvoje biskupije i da te radosno prihvate kao svojega pastira. Potičemo te da, pun pouzdanja u Vječnog Oca, nastojiš predano izvršavati Njegovu volju kao ponizan i dobar upravitelj te ljubiti sve one koje u svojem služenju susrećeš, ne kao gospodar vjere, nego za svoj narod kao suradnik njegove radosti. Naposljetku ljubljeni sine, sigurni smo da Blažena Djevica Marija na nebo Uznesena, tebe, koji ćeš otići u onaj divan sjeverni kraj Hrvatske, svojim dobrostivim pogledom prati, uz zagovor svetih Jeronima i Marka Križevčanina te blaženoga Alojzija Stepinca.

Dano u Rimu, kod sv. Petra, prvoga dana mjeseca kolovoza, godine Gospodnje dvije tisuće devetnaeste, sedme Našega pontifikata.

FRANJO, PAPA

MONS. BOŽE RADOŠ

Rođen je 5. rujna 1964. u Crvenicama, u Mostarsko-duvanjskoj biskupiji. Nekoliko godina kasnije njegova se obitelj preselila u Hrvatsku pa je Bože, nakon što je završio sjemenišnu klasičnu gimnaziju u Zagrebu i Đakovu (1983.), započeo filozofsko-teološki studij u Đakovu, koji je diplomirao 1990. godine, te 29. lipnja iste godine bio zaređen za svećenika tadašnje Đakovačke i Srijemske biskupije. Nakon toga, jednu godinu je obnašao službu župnoga vikara u Osijeku te 1991. godine započeo postdiplomski studij duhovne teologije na Papinskom sveučilištu Gregorijana u Rimu i magistrirao 1994. godine na temu „Motivacija za Bogu posvećeni život. Biblijski, teološki i psihološki aspekti“. Potom je nastavio specijalizaciju, ali je 1997. godine bio imenovan na službu duhovnika u đakovačkoj Bogosloviji, koju je obnašao do 2016. godine. Uz to, u Nadbiskupiji je obnašao službu asistenta za permanentni duhovni odgoj mladih svećenika, koordinatora za duhovnu formaciju svećenika, a od 2010. je kanonik Đakovačko-osječke nadbiskupije i u više navrata bio je član Prezbiteralnog vijeća. Bio je duhovni asistent đakovačke sekcije Udruženja hrvatskih katoličkih liječnika, član uredništva nadbiskupijskoga časopisa „Vjesnik“, a od 2013. godine i član Nadzornog odbora Papinskog hrvatskog zavoda svetoga Jeronima.

Dekretom od 28. travnja 2016., na prijedlog hrvatskih biskupa, imenovan je od strane Kongregacije za kler na službu rektora Papinskoga hrvatskoga zavoda svetoga Jeronima u Rimu gdje ga je sada zateklo imenovanje varaždinskim biskupom.

Predvodio je brojne duhovne vježbe u Hrvatskoj, Bosni i Hercegovini, Makedoniji, Srbiji i Austriji, a u više navrata organizirao hodočašća u Svetu Zemlju, Italiju, Grčku, Francusku i Poljsku. Na Bogoslovnom fakultetu u Đakovu predavao je duhovnu teologiju, duhovnost Novoga Zavjeta, duhovnost Staroga Zavjeta, život i duhovnost prema svetom Pavlu, uvod u kršćansku meditaciju, misiologiju i praksi pastoralnoga vodstva. U hrvatskim je časopisima objavio petnaestak rada o kršćanskoj duhovnosti.

OPIS BISKUPSKOGA GRBA MONS. BOŽE RADOŠA

1. Grb varaždinskog biskupa, mons. Bože Radoša, ima štit podijeljen na tri polja: *crveno, plavo i zeleno*. Ispod štita nalazi se *biskupsko geslo*: '*Služiti radosno Gospodinu*' (*Servire Domino gaudenter*). Znakovne *sastavnice* u poljima grba su srebrne boje, a raspoređene su tako da se svaku od njih može čitati na dvije razine: na razini zemaljske povijesti i na razini povijesti spasenja.

Čitajući s lijeva na desno, lako je uočiti da je između crvenog i plavog polja, kao poveznica, istaknut *srebrni križ*. Na crvenom polju, ispod lijevoga kraka križa, nalazi se *kruna*. Na plavom polju, ispod desnoga kraka križa, isписан je *monogram Bogorodičina imena 'Maria'*, dok su ispod tih dvaju polja, na zelenoj podlozi – *dvije valovite crte*. Gledajući koloritnu cjelinu, osjeća se uravnoteženost i skladna uokvirenost zelenom bojom koja povezuje donje polje na štitu te redovite prepoznatljive sastavnice biskupskoga grba: *zeleni šešir i zelene kićanke*.

Izneseni opis, izrečen samo nabrajanjem elemenata, zahtijeva podrobnije tumačenje njihova izbora. Biskupski je grb znakovni sažetak, odraz identiteta osobe i službe, ali je i poruka, poziv, molitva i poslanje. Ne zaboravljajući dvije razine čitanja pojedinih znakova – povijest svijeta i u njoj djelovanje Božje milosti, približimo svaki od elemenata.

2. Na lijevo crveno polje smještena je *kruna*, oblikovno stilizirana tako da upućuje na krunu iz grba Tomislavgrada, odnosno na kraj za koji se predajom veže krunidba kralja Tomislava. Tu se spaja slika zemaljskoga kraljevstva, ali i rana povijest hrvatskog naroda te kraj u kojemu je rođen biskup Radoš. Rodno mjesto biskupa Bože zove se Crvenice čime je još istaknutija vrijednost crvene boje. Poveznica s Varaždinom leži i u činjenici da je i Varaždin ‘kraljevski grad’, važno središte i sjedište u očuvanju opstanka hrvatske državnosti tijekom turskih osvajanja, a u 18. stoljeću nakratko i glavni grad Hrvatske.

No, taj unutarpovijesni sloj dobiva svoj puniji smisao u duhovnoj interpretaciji koja ističe Božje gospodstvo i vladavinu te naročito Krista, Kralja svega stvorenoga, čija je vladavina u služenju, u poniznosti i poslušnosti Očevoj volji, sve do pobjede nad grijehom i smrću križem i uskrsnućem. To je kruna Božjega kraljevanja koje se očituje u konkretnoj povijesnoj zbilji. Znakovito je i to da je biskupsko ređenje varaždinskog biskupa slavljeno na svetkovinu Krista Kralja.

Crvena boja u ikonografiji ima višestruku značenjsku primjenu. To je boja djelovanja. Ona se ističe, nameće i zahvaća. Kao takva, znak je oduhovljene djelotvorne ljubavi u kojoj prepoznajemo životvornost Duha Svetoga. Zbog snage toga govora, naći ćemo ju kao boju Kristove tunike i odjeće

mučenika, kao boju plašta Majke Božje ili arkanđela Mihaela, kao boju serafina koji gore ljubavlju za Boga. Bez obzira što ju nalazimo i kao boju ljutnje, srdžbe, prijetećeg ognja, ona je, posebice na Zapadu, boja teološke krjeposti ljubavi. U najvećem Kristovu poniženju, kada više nije čovjeku nalik, objavljuje se kao Kralj. To je boja njegova kraljevstva – kraljevstva istine, života, svetosti, pravde, ljubavi i mira.

3. Na desnom plavom polju nalazi se *monogram* – znakovna kratica imena naše nebeske Majke ‘Maria’, onako kako se često pojavljuje u razdoblju baroka, odnosno, u vremenu koje je ostavilo svoj dragocjeni, prepoznatljiv i njegovan katolički kulturni pečat u Varaždinu i cijeloj biskupiji.

Otajstvo Utjelovljenja i Marijina udjela u Otkupljenju duboko prožima hrvatski vjernički puk, tako da se nalazimo u lijepoj podudarnosti naslova crkava: katedrale Uznesenja Blažene Djevice Marije i biskupove rodne župe Uznesenja Blažene Djevice Marije, Seonice.

Marija je uzor pouzdanja u Gospodina i služenja („Evo službenice Gospodnje“). Ona je prihvatile Božji plan i postala Majkom utjelovljene Božje Riječi – Radosne vijesti. Prepoznaje svoju neznatnost, ali i Božju neizrecivu veličinu; ljubavlju se zauzima da zaživi i prezivi radost, ne zaboravljući riječi andela Gabrijela da „Bogu ništa nije nemoguće“. S križa je nama dana za Majku i ostaje s Crkvom prateći nas u našim povijestima s Bogom, upisana u sva trpljenja i čežnje za vječnom domovinom na nebesima.

Plava boja s nekoliko svojih upečatljivih nijansi (kao što su kraljevska ili azurna, zagasita ili tirkizna plava) u ikonografiji je viđena kao ‘najduhovnija’; ostavlja dojam

dubine i spokoja. U zapadnoj liturgijskoj umjetnosti često je alegorija vjere, tako bliske ne samo Marijinu raspoloženju kao poticaj svim vjernicima, nego i kao usmjerenošć prema nebeskoj ispunjenosti. U ikonografskim prikazima, plava je boja Kristova plašta, Marijine odjeće, kao i odjeće apostola.

4. Na donjem, zelenom polju upisane su *dvije valovite crte*. Na razini tumačenja koje gleda zemaljske vrijednosti, taj znak upućuje na krajobraznu i zemljopisnu odrednicu ljepote dijelova Varaždinske biskupije, u uzvisinama Ivanšćice i Kalničkoga gorja, u bregovima i brežuljcima Međimurja i Zagorja, u ravnici Podravine, u prirodnim ljepotama jezera, potoka i rijeka, pri čemu su najdojmljivije i za život važne Mura i Drava.

Zelena boja u ikonografiji je boja duhovne obnove i plodnosti. Priziva u svijest proročke riječi o mladici (Izajia) koja kljija, navještajući Kristov dolazak. Zbog toga su tom bojom označeni proroci, a na istome je trag u govoru zapadnog kršćanstva zeleno – boja teološke krjeposti nade te je nerijetko korištena i kao simbol oslobođenosti i oproštenja grijeha.

Čitajući stvoreni svijet i povijest prisutnošću milosti, gibanje vodâ misao odvodi na početke Stvaranja, kada je Duh lebdio nad vodama. Vodi nas do Potopa i obnove svijeta, do koraka slobode naroda kroz Crveno more, na izvor vode iz pustinjske stijene, do Isusova i našega krštenja po kojemu smo umrli grijehu da bismo živjeli Bogu. Vodi nas pod križ do otvorenoga boka iz kojega proviru otajstva Crkve, vrelo euharistije iz kojega struji rijeka života, novo nebo i nova zemlja. Zemaljske tvari postale su u Kristu, snagom Duha i Riječi, nositeljice milosne blizine. I nije moguće biti kršćanin pritjelovljen Kristu, a ne poštivati stvoreno.

Grb je u tom dijelu s lijeva i zdesna ‘otvoren’. Jedna se biskupska služba smješta u cjelinu povijesti Crkve. Ona je tek dio dužeg tijeka, u zahvalnosti za prijašnje i s pouzdanjem u buduće. U toj povijesti ništa i nitko nije isključen. Stvarnost i ljudi, koji su uronjeni u tijek vremena, nose u sebi čežnju za puninom; neprestano traže nadilaženje smrtnosti te dioništvo u vječnosti. To je ostvarivo jedino po Kristu, s Kristom i u Kristu. U tom prostoru ljudskosti nalazi se prisutnost Crkve, kršćana koji služenjem svjedoče radost kojoj je temelj u Božjoj ljubavi.

5. U povijesti spasenja *Kristov križ* je povezao i pomirio nebo i zemlju, božansko i ljudsko. Nakon trpljenja i smrti, Križ je uzdignut kao proslava i sjaji kao znak pobjede Uskrsloga. U grbu je kao poveznica i pomirnica, ali i kao otvorenost novog obzora.

Za prikaz u grbu uzet je oblik *križa s osam vrhova* (s po dva na svakom kraku) koji podrijetlom seže još u VI. stoljeće, ali je najviše korišten od XI. stoljeća, povezan naročito s viteškim redovima. Takav ga oblik približava osmokrakoj zvijezdi. U simbolici osam vrhova lako se čita bogatstvo simbolike broja osam u Bibliji, koji redovito označuje preobraženost, život onkraj kategorija prolaznosti, novost koje smo dionici po Kristovoj prisutnosti među nama i u nama.

Trag kršćanstva na području Varaždinske biskupije može se pratiti od prvih stoljeća do danas. Uz već spomenuto barokno razdoblje, dragocjena je baština koja je preživjela stoljećima iz vremena vitezova reda sv. Ivana (ivanovaca, hospitalaca), u čijemu je grbu upravo takav križ. On je ovdje više od reminiscencije prošlosti srednjega vijeka. On govori o kršćanskoj kulturi građenoj na ljubavi prema bližnjima, na

milosrđu i nesebičnosti prema najpotrebitijima, kao što su bolesni i na razne načine isključeni.

Broj osam neposredno se tiče osmoga dana, kao dana novoga Stvaranja; dana Uskrsnuća i slavlja euharistije koja nam daje predokus neba. To je broj Blaženstava koja nam daruje Isus (usp. *Mt 5, 1-12*). To je mogući izraz nekih od važnih kršćanskih krjeposti: pobožnost, iskrenost, vjernost, hrabrost, čast, solidarnost, poštovanje, ustrajnost. Nekadašnji su vitezovi u tome broju razmatrali osam načela koja i nama danas mogu biti smjerokaz: duhovnost, jednostavnost, poniznost, sućut, pravednost, milosrđe, iskrenost i podnošenje trpljenja.

Osobito se u križu ostvaruje smisao tijeka ljudske povijesti i povijesti spasenja, a ovdje je posebno istaknut luk povijesti Crkve u Hrvata od srednjeg vijeka preko baroka, do naše suvremenosti u kojoj djeluje ista Božja snaga, pozivajući nas da ne zaboravimo da je služenje Gospodinu izvor radosti, preobrazbe i vječnoga života.

6. Zaokruženost triju temeljnih boja – crvene, plave i zelene, postaje troplet krjeposti – ljubavi, vjere i nade, pri čemu nije važno odakle se započinje, jer na kraju ostaje to troje, ali je najveća među njima ljubav (usp. *IKor 13*).

Na tom je tropletu nekoliko simbola koji pobuđuju puno asocijacija, ali ne bismo smjeli previdjeti da se ne radi samo o obilježjima biskupske službe, nego o pozivu svakog kršćanina koji u Kristu, pod znakom proslavljenoga križa, živi svoju ucijepljenost u Spasitelja, u kojem su svaka kršćanka i kršćanin dionici njegova proroštva, svećeništva i kraljevanja, da bi u zajedništvu Crkve *radosno služili Gospodinu*.

MISA REĐENJA

UVODNI OBREDI

Kad je sve pripravljeno, zazvone katedralna zvona, a iz ordinarijata krene ulazni ophod prema glavnim vratima katedrale. Iza đakona, koji nosi evanđelistar, koji se rabi u misi i obredu ređenja, te drugog đakona, slijede kanonici Stolnog kaptola Blažene Djevice Marije na nebo uznesene, provincijalni poglavari, a iza njih izabranik mons. *Bože Radoš* uz kojega su dvojica prezbitera pratitelja, v.lč. *Marko Durin* i fra *Branko Radoš*, zatim biskupi koncelebranti, potom biskupi suzareditelji: apostolski administrator Varaždinske biskupije, mons. *Josip Mrzljak* i đakovačko-osječki nadbiskup metropolit, mons. *Duro Hranić* te na kraju glavni zareditelj, zagrebački nadbiskup metropolit, *Josip kard. Bozanić*.

ULAZNA PJEŠMA

Dok ulazi procesija, zbor pjeva pjesmu:

A. BRUCKNER: ECCE SACERDOS MAGNUS (ZBOR)

Ecce sacerdos magnus
qui in diebus suis placuit Deo.
Ideo iureiurando fecit illum Dominum
crescere in plebem suam.
Benedictionem omnium gentium dedit illi
et testamentum suum confirmavit super caput eius.

Gloria Patri et Filio et Spiritui Sancto,
sicut erat in principio et nunc et semper
et in saecula saeculorum.

Amen.

*Evo, veliki svećenik,
koji se u svoje dane svidio Bogu.
Zato je Gospodin pod zakletvom učinio
da on raste za svoj narod.
Dao mu je blagoslov sviju naroda
i utvrđio je svoj zavjet nad glavom njegovom.*

*Slava Ocu i Sinu i Duhu Svetomu,
kako bijaše na početku, tako i sada i vazda
i u vijeke vjekova.
Amen.*

Kada prezbiteri i biskupi dođu do oltara, iskažu mu dužno poštovanje te svi idu na mjesta koja su im određena. Za vrijeme kađenja oltara pjeva se pjesma:

L. BOURGEOIS: TI, KRISTE, KRALJ SI VJEKOVA (ZBOR I NAROD)

The musical notation consists of three staves of music. The first staff starts with a treble clef, a sharp sign indicating G major, and a common time (4/4). The lyrics are: "1. Ti, Kri-ste, Kralj si vje - ko - va, Ti". The second staff continues with the same key signature and time: "vla-dar svi - ju na - ro - da, Ti su - dac si je -". The third staff concludes the melody with: "din - ca - ti svih u - mo - va i sr - da - ca."

2. Glavari svih te naroda pred svijetom javno častili,
a mi ti evo kličemo: Ti višnji Kralj si sviju nas!
3. O, Kriste, mira vladaru, pokori srca buntovna
u jedno stado skupi sve, od tebe što odlutaše.
4. Ti zato ruke šireći, sa križa visiš krvavog
i probijeno sulicom u plamu srce otkrivaš.
5. Sva slava tebi, Isuse, što vlašću svijetom upravljaš
i Ocu s Duhom Presvetim u vječne vijeke vjekova.
Amen.

Nakon kađenja oltara, kardinal dođe do sjedišta te započinje slavlje znamenujući se znakom križa:

Kardinal:

U ime Oca i Sina i Duha Svetoga.

Narod se znamenuje znakom križa te odgovori:

Amen.

Kardinal pozdravi zajednicu:

Mir vama.

Narod odgovori:

I s duhom tvojim.

Potom slijedi:

**POZDRAVNA RIJEČ APOSTOLSKOG ADMINISTRATORA
VARAŽDINSKE BISKUPIJE, MONS. JOSIPA MRZLJAKA**

Kardinal potom pozove na pokajnički čin:

**Braćo i sestre, priznajmo svoje grijehe
da mognemo proslaviti sveta otajstva.**

Nakon kratke šutnje svi zajedno mole:

**Ispovijedam se Bogu svemogućemu
i vama, braćo, da sagriješih vrlo mnogo
mišlju, riječju, djelom i propustom:**

**moj grijeh, moj grijeh, moj preveliki grijeh.
Zato molim blaženu Mariju vazda Djericu,
sve anđele i svete, i vas, braćo,
da se molite za me Gospodinu Bogu našemu.**

Kardinal:

**Smilovao nam se svemogući Bog,
otpustio nam grijeha naše
i priveo nas u život vječni.**

Narod:

Amen.

GOSPODINE

Puk i zbor naizmjence pjevaju zaziv:

MISSA DE ANGELIS: GOSPODINE, SMILUJ SE

The musical score consists of four staves of music. The first three staves are labeled "Solist - Narod" and the fourth staff is labeled "Narod". The lyrics are written below each staff. The music is in common time with a treble clef.

Solist - Narod

Go- spo - di- ne, smi - luj se.

Kri - ste, smi - luj se.

Go-spo-di- ne, smi - luj se.

Narod

Go-spo-di- ne, smi - luj se.

SLAVA

Potom se zapjeva:

Slava Bogu na visini.

Zbor i narod prihvate te zapjevaju:

MISSA DE ANGELIS: SLAVA

I na zem-lji mir lju-di-ma do-bre vo-lje Hva-li-mo-te.

Bla-go-sli-vlja-mo-te. Kla-nja-mo-ti-se. Sla-vi-mo-te.

Za-hva-lju-je-mo-ti-ra-di ve-li-ke sla-ve tvo-je.

Gospo-di-ne Bo-že, Kralju nebes-ki, Bo-že O-če Sve-mo gu-či.

Go-spo-di-ne Si-ne je-di-no-ro-dě-ni, I-su-se Kri-ste.

Go-spo-di-ne Bo-že, Ja-ganj-če Bo-žji, Si-ne O-čev.

Ko-ji o-du-zim-aš grij-e-he svije-ta, smi-luj nam se.

Ko-ji o-du-zim-aš grij-e-he svije-ta, primi na-šu mo-lit-vu.

Ko-ji sje-diš s de-sne O-cu, smi-luj nam se.

Jer_ ti si je-di- ni__ svet. Ti si je-di-ni Go- spo - din.
Ti si je-di-ni Sve - viš - nji, I - su - se Kri-ste.
Sa Sve - tim Du-hom, u_ sla-vi Bo-ga O - ca._
A - - - men.

ZBORNA

Kardinal:

Pomolimo se.

Svi zajedno neko vrijeme mole u šutnji.

Kardinal:

**Svemogući vječni Bože,
svome ljubljenom Sinu
dao si svu vlast na nebu i na zemlji
i postavio ga glavarom cijelom svijetu.
Molimo, osloboди sva stvorenja iz ropstva zla
da tebi jedinome služe i tebe bez kraja slave.
Po Gospodinu našemu Isusu Kristu, Sinu tvome,
koji s tobom živi i kraljuje
u jedinstvu Duha Svetoga Bog
po sve vijeke vjekova.**

Narod odgovori: **Amen.**

LITURGIJA RIJEČI

PRVO ČITANJE

2Sam 5, 1-3

Pomazaše Davida za kralja nad Izraelom.

Čitanje Druge knjige o Samuelu

U one dane: Dodoše sva izraelska plemena k Davidu u Hebron i rekoše: »Evo, mi smo od tvoje kosti i od tvoga mesa. Već prije, dok još Šaul bijaše kralj nad nama, ti si upravljao svim pokretima Izraela, a Gospodin ti reče: 'Ti ćeš pasti narod moj izraelski i ti ćeš biti knez nad Izraelem!'« Tako dodoše sve starještine izraelske kralju u Hebron, a kralj David sklopi s njima savez u Hebronu pred Gospodinom; i pomazaše Davida za kralja nad Izraelem.

Riječ Gospodnja.

Svi uskliknu:

Bogu hvala.

OTPJEVNI PSALAM

Ps 122

Solist zapjeva, a svi ponove antifonu:

U dom cé-mo Go-spod-nji ra - do-sni i - či.

Obradovah se kad mi rekoše:
„Hajdemo u dom Gospodnji!“
Eto, noge nam već stoje
na vratima tvojim, Jeruzaleme.

Jeruzaleme, grade čvrsto sazdani
i kao u jedno saliveni!
Onamo uzlaze plemena,
plemena Gospodnja,

po zakonu Izraelovu,
da slave ime Gospodnje.
Ondje stoje sudačke stolice,
stolice doma Davidova.

Molite za mir Jeruzalemov!
Blago onima koji tebe ljube!
Neka bude mir u zidinama tvojim
i pokoj u tvojim palačama!

DRUGO ČITANJE

Kol 1, 12-20

Prenio nas je u kraljevstvo Sina, ljubavi svoje!

Čitanje Poslanice svetoga Pavla apostola Kološanima

Braćo:
Zahvaljujemo Ocu
koji vas osposobi za dioništvo
u baštini svetih u svjetlosti.

On nas izbavi iz vlasti tame
i prenese u kraljevstvo Sina, ljubavi svoje,
u kome imamo otkupljenje,
otpuštenje grijeha.
On je slika Boga nevidljivoga,
prvorodenac svakog stvorenja.
Tà u njemu je sve stvoreno na nebesima i na zemlji,
vidljivo i nevidljivo,
bilo prijestolja, bilo gospodstva,
bilo vrhovništva, bilo vlasti –
sve je po njemu i za njega stvoreno:
on je prije svega
i sve stoji u njemu.
On je glava tijela, Crkve;
on je početak, prvorodenac od mrtvih,
da u svemu bude prvak.
Jer svidjelo se Bogu u njemu nastaniti svu puninu
i po njemu
– uspostavivši mir krvlju križa njegova –
izmiriti sa sobom sve,
bilo na zemlji, bilo na nebesima.

Riječ Gospodnja.

Svi uskliknu:

Bogu hvala.

ALELUJA

A musical score for the hymn 'ALELUJA'. It consists of a single staff with a treble clef, showing a continuous sequence of eighth notes. Below the staff, the lyrics are written in a cursive font: 'A-le-lu-ja, a - le-lu - ja, a - le - lu - ja!'. The music is set against a background of decorative gold flourishes.

Aleluja!

Krist Kralj vlada, Krist pobjeđuje, Krist Kralj vječno kraljuje.
Aleluja!

EVANDELJE

Lk 23, 35-43

Gospodine, sjeti me se kada dođeš u kraljevstvo svoje!

✖ Čitanje svetog Evangelijskog po Luki

U ono vrijeme: Podrugivali se Isusu glavari s narodom: »Druge je spasio, neka spasi sam sebe ako je on Krist Božji, Izabranik!«

Izrugivali ga i vojnici, prilazili mu i nudili ga octom govoreći: »Ako si ti kralj židovski, spasi sam sebe!« A bijaše i natpis ponad njega: »Ovo je kralj židovski.«

Jedan ga je od obješenih zločinaca pogrdavao: »Nisi li ti Krist? Spasi sebe i nas!« A drugi ovoga prekoravaše: »Zar se ne bojiš Boga ni ti, koji si pod istom osudom? Ali mi po pravdi jer primamo što smo djelima zaslužili, a on – on ništa opako ne učini.« Onda reče: »Isuse, sjeti me se kada dođeš u kraljevstvo svoje.« A on će mu: »Zaista ti kažem: danas ćeš biti sa mnom u raju!«

Riječ Gospodnja.

Svi uskliknu:

Slava tebi, Kristu.

Nakon poklika *Slava tebi Kriste*, svi zajedno ponove poklik *Aleluja*. Navijestivši evanđelje, đakon odnese evanđelistar kardinalu na poljubac, a zatim ga ponovno s poštovanjem položi na oltar, gdje ostane sve dok u liturgiji ređenja ne bude položen ređeniku na glavu.

LITURGIJA REĐENJA

Nakon navještaja evanđelja svi ostanu stojeći te, naizmjence sa zborom, pjesmom zazivaju snagu Duha Svetoga:

GREG. NAPJEV/M. MARTINJAK: O DOĐI, STVORČE, DUŠE SVET

Svi: O do - di, Stvor - če, Du - še Svet,
po - ho - di du - še vjer - ni - ka,
po - te - ci viš - njom mi - lo - sti
u gru - di što - no stvo - ri ih.
A - men.

Zbor: Ti nazivaš se Tješitelj, blagodat Boga svevišnjeg, studenac živi, ljubav, plam i pomazanje duhovno.

Svi: Darova sedam razdaješ, ti, prste desne Očeve, od vječnog Oca obećan, ti puniš usta besjedom.

Zbor: *Zapali svjetlo u srcu, zadahni dušu ljubavlju,
u nemoćima tjelesnim potkrepljuj nas bez prestanka.*

Svi: Dušmana od nas otjeraj i postojani mir nam daj,
ispred nas idi, vodi nas, da svakog zla se klonimo.

Zbor: *Daj Oca da upoznamo i Krista, Sina njegova
i u te, Duha njihova, da vjerujemo sveudilj.*

Svi: Sva slava Ocu vječnomu i uskrslomu Sinu mu
sa Tješiteljem Presvetim nek' bude sad i uvijeke.
Amen.

PREDSTAVLJANJE IZABRANIKA

Nakon toga kardinal i biskupi suzareditelji, s mitrom na glavi, pođu k sjedalima pripravljenima za ređenje te sjednu. Prezbiteri pratitelji doprate izabranika pred sjedalo kardinala, kojemu on iskaže poštovanje. Jedan od prezbitera pratitelja obrati se kardinalu ovim riječima:

**Prečasni Oče, Crkva varaždinska ište
da prezbitera Božu
zarediš za odgovornu službu biskupstva.**

Kardinal pita:

Imate li apostolski nalog?

Prezbiter-pratitelj odgovori:

Imamo.

Kardinal:

Neka se čita.

Svi sjednu. Apostolski nuncij u Republici Hrvatskoj mons. Giorgio Lingua čita Apostolski nalog o biskupskome imenovanju. Nakon čitanja Apostolskoga naloga svi uskliknu:

Bogu hvala.

HOMILIA

Prezbiteri-pratitelji vrate se s izabranikom na svoje mjesto, a kardinal drži homiliju.

OBEĆANJE IZABRANIKA

Poslije homilije svi ostanu sjediti. Izabranik u pratični prezbitera pratitelja pristupi pred kardinalom. Pratitelji se vrate na svoja mesta, a kardinal pita izabranika ovim riječima:

**Drevna uredba svetih otaca nalaže
da onaj koji ima biti zaređen za biskupa
bude pitan pred narodom
o nakani čuvanja vjere i vršenja službe.
Hoćeš li, dakle, predragi brate,
milošću Duha Svetoga,
sve do smrti vršiti službu
što nam je od apostola povjerena
i što ćemo je sada polaganjem ruku i tebi predati?**

Izabranik:

Hoću.

Kardinal:

**Hoćeš li vjerno i ustrajno propovijedati
Kristovo evanđelje?**

Izabranik:

Hoću.

Kardinal:

**Hoćeš li poklad vjere,
što je po predaji još od apostola
uvijek i svugdje sačuvan u Crkvi,
čuvati čistim i cjelovitim?**

Izabranik:

Hoću.

Kardinal:

**Hoćeš li Kristovo Tijelo, njegovu Crkvu,
graditi i trajno ostati u njegovu jedinstvu
sa zborom biskupa,
pod vlašću nasljednika blaženoga Petra apostola?**

Izabranik:

Hoću.

Kardinal:

**Hoćeš li vjerno iskazivati posluh
naslijedniku blaženoga Petra apostola?**

Izabranik:

Hoću.

Kardinal:

**Hoćeš li se kao dobar otac
brinuti za sveti Božji narod,
zajedno sa svojim suradnicima u službi
prezbiterima i đakonima,
i upravljati ga na put spasenja?**

Izabranik:

Hoću.

Kardinal:

**Hoćeš li, radi imena Gospodinova,
biti ljubazan i milosrdan
prema siromasima i tuđincima
i prema svima koji oskudijevaju?**

Izabranik:

Hoću.

Kardinal:

**Hoćeš li kao dobar pastir tražiti zalutale ovce
i ponovno ih dovoditi Gospodnjem ovčinjaku?**

Izabranik:

Hoću.

Kardinal:

**Hoćeš li se moliti bez prestanka
svemogućemu Bogu za sveti narod
i besprijeckorno obavljati službu
vrhovnog svećeništva?**

Izabranik:

Hoću, s Božjom pomoću.

Kardinal:

**Bog, koji je u tebi započeo dobro djelo,
neka ga i dovrši.**

LITANIJSKA PROŠNJA

Zatim svi ustanu, a biskupi odlože mitru. Kardinal stajeći, sklopljenih ruku, okrenut prema narodu poziva na molitvu:

**Pomolimo se, predragi,
da svemogući i milosrdni Bog
izdašno izlije svoju milost na ovog izabranika,
na dobrobit Crkve.**

Izabranik se prostre na tlo, a svi ostali ostanu na nogama. Slijede litanijske prošnje:

Gospodine, smiluj se.
Kriste, smiluj se.
Gospodine, smiluj se.

Gospodine, smiluj se.
Kriste, smiluj se.
Gospodine, smiluj se.

Sveta Marijo, Majko Božja,
Sveti Mihovile,
Sveti Božji anđeli,
Sveti Ilija,
Sveti Ivane Krstitelju,
Sveti Josipe,

moli za nas.
moli za nas.
molite za nas.
moli za nas.
moli za nas.
moli za nas.

Sveti Petre i Pavle,
Sveti Andrija,
Sveti Jakove,
Sveti Ivane,
Sveti Toma,
Sveti Jakove,
Sveti Filipe,
Sveti Bartolomeju,
Sveti Mateju,
Sveti Šimune,
Sveti Tadeju,
Sveti Matija,

molite za nas.
moli za nas.

Sveta Marijo Magdaleno,
Sveti Stjepane,
Sveti Lovro,
Sveti Dimitrije,
Sveti Ireneju,
Sveti Euzebije i Polione,

moli za nas.
moli za nas.

Svi sveti mučenici srijemski i panonski,	molite za nas.
Sveti Ambrozije,	moli za nas.
Sveti Augustine,	moli za nas.
Sveti Benedikte,	moli za nas.
Sveti Ćirile i Metode,	molite za nas.
Sveti Franjo i Dominiče,	molite za nas.
Sveti Antune Padovanski,	moli za nas.
Sveti Toma Akvinski,	molite za nas
Sveti Ignacije,	moli za nas.
Sveti Ivane Marija Vianeju,	moli za nas.
Sveti Ivane Nepomuče,	moli za nas.
Sveti Roče,	moli za nas.
Sveta Terezijo od Isusa,	moli za nas.
Sveti Nikola Taveliću,	moli za nas.
Sveti Marko Križevčanine,	moli za nas.
Sveti Leopolde Bogdane Mandiću,	moli za nas.
Sveti Ivane Pavle Drugi,	moli za nas
Blaženi Alojzije Stepinče	moli za nas.
Blaženi Miroslave Bulešiću,	moli za nas.
Blažene Drinske mučenice,	molite za nas.
Blaženi Ivane Merče,	moli za nas.
Blažena Ozano Kotorska,	moli za nas
Blaženi Gracija,	moli za nas
Blažena Marijo od Propetog Isusa Petković,	moli za nas
Svi sveci i blaženici hrvatskoga naroda,	molite za nas.
Svi sveci i svetice Božje,	molite za nas.

Milostiv budi,
Od svakoga zla
Od svakoga grijeha
Od smrti vječne
Po utjelovljenju svojem
Po smrti i uskrsnuću svojem
Po izlijevanju Duha Svetoga

Grešnici,
Da se dostojiš svoju svetu Crkvu
voditi i čuvati,
Da se dostojiš rimskoga biskupa
i sve crkvene redove
u svetoj vjeri sačuvati,
Da se dostojiš ovog izabranika
blagosloviti,
Da se dostojiš ovog izabranika
blagosloviti i posvetiti,
Da se dostojiš ovog izabranika
blagosloviti, posvetiti i zarediti,

oslobodi nas, Gospodine.
oslobodi nas, Gospodine.

tebe molimo, usliši nas.

Da se dostojiš svim narodima
mir i pravu slogu darovati,
Da se dostojiš svim patnicima
svoje milosrđe udijeliti,
Da se dostojiš nas same u tvojoj svetoj
službi potkrijepiti i sačuvati,

tebe molimo, usliši nas.

tebe molimo, usliši nas.

tebe molimo, usliši nas.

Isuse, Sine Boga živoga,
Kriste, čuj nas.
Kriste, usliši nas.

tebe molimo, usliši nas.
Kriste, čuj nas.
Kriste, usliši nas.

Kad završi pjevanje litanija, kardinal ustane te stojeći, raširenih ruku, govori:

**Milostiv budi, Gospodine, našim prošnjama:
izlij na ovoga svoga slугу
s puninom svećeničke milosti
silu svoga blagoslova.
Po Kristu Gospodinu našemu.**

Svi:

Amen.

POLAGANJE RUKU I MOLITVA REĐENJA

Izabranik ustane, pristupi kardinalu, koji s mitrom стоји pred sjedalom, i pred njim klekne.

Izabranik klekne, a kardinal polaže ruke izabraniku na glavu, ništa ne govoreći. Zatim to učine i svi drugi biskupi, pristupajući jedan za drugim. Poslije polaganja ruku biskupi ostanu oko kardinala do svršetka molitve ređenja, ali tako da vjernici mogu dobro pratiti sveti čin.

Zatim kardinal uzima evangelistar od jednog đakona i položi ga otvorena izabraniku na glavu; dvojica đakona, stojeći izabraniku koji kleči zdesna i s lijeva, drže evangelistar nad njegovom glavom sve dok ne završi molitva ređenja. Kardinal, skinuvši mitru, a uza nj su i drugi biskupi, isto tako bez mitre, raširenih ruku govori molitvu ređenja:

Bоže, Оče Gospodina našega Isusa Krista,
Оče milosrđa i Bože svake utjehe,
ti u visinama stanuješ i gledaš ponizne
i poznaješ ih i prije nego što postanu.
Svojom milosnom riječju dao si u svojoj Crkvi pravila:
ti si od iskona predodredio

**rod pravednika počevši od Abrahama,
ti si prvake i svećenike postavljaš
i svetišta svoga nisi ostavljaš bez službe,
tebi se od početka svijeta svidjelo
proslavlјati se u onima koje si odabrali.**

Sljedeći dio molitve izgovaraju, sklopljenih ruku, svi biskupi zareditelji, ali tihim glasom da se jasno čuje glas kardinala, glavnoga zareditelja:

Asada izlij na ovoga izabranika
Onu moć koja je od tebe – Duha vodstva,
kojega dade ljubljenomu Sinu svome Isusu Kristu,
a on ga darova svetim apostolima,
koji sazdaše Crkvu po pojedinim mjestima
kao tvoje svetište,
na slavu i neprestanu hvalu imena tvojega.

Nastavlja sâm kardinal:

Podaj, Oče, poznavaoče srdaca,
ovom svome služi
kojega si izabrao za biskupstvo,
da pase tvoje sveto stado
i da besprijekorno vrši službu vrhovnog svećeništva
služeći ti danju i noću,
da neprestance umilostivljuje tvoje lice
i prinosi darove tvoje svete Crkve.
Daj da snagom Duha ima velikosvećeničku vlast
otpuštati grijeha po tvojem nalogu;
da dijeli službe po tvojoj zapovijedi

i razrješuje sve okove vlašću koju si dao apostolima;
neka ti omili blagošću i čistim srcem,
prinoseći ti miomiris,
po Sinu tvome Isusu Kristu,
po kojemu tebi slava i sila i čast,
s Duhom Svetim u svetoj Crkvi,
i sada i u vijekove vjekova.

Svi:

Amen.

Kad se završi molitva ređenja, svi sjednu. Biskupi suslavitelji vrate se na svoja mjesta. Đakoni uklone evanđelistar što su ga držali nad glavom zaređenoga, a jedan od đakona, ostajući postrance, drži evanđelistar sve dok ne bude predan zaređenomu. Kardinal i ostali biskupi stave mitru.

MAZANJE GLAVE I PREDAJA EVANĐELISTARA I ZNAMENJA

Kardinal uzme platneni gremijal, primi od đakona posudu sa svetom krizmom te maže glavu zaređenomu koji pred njim kleči govoreći:

**Bog, koji te učini dionikom
Kristova vrhovnog svećeništva,
izlio na te otajstvenu pomast
i dao da donosiš rod duhovnog blagoslova.**

Zatim kardinal opere ruke, a potom uzima od đakona evanđelistar i predaje ga zaređenomu govoreći:

**Primi evanđelje
i propovijedaj riječ Božju
sa svom strpljivošću i poukom.**

Poslije toga đakon ponovno uzme evanđelistar i odloži ga na oltar. Kardinal stavi zaređenomu prsten na prstenjak desne ruke govoreći:

**Primi prsten, znak vjere:
i neokrnjeno štiti Božju zaručnicu, svetu Crkvu,
neustrašivom vjerom urešen.**

Zatim kardinal stavlja zaređenomu mitru na glavu govoreći:

**Primi mitru i neka u tebi blista sjaj svetosti
te, kad se pojavi prvak pastirā,
mogneš primiti neuveli vijenac slave.**

Najzad predaje zaređenomu pastirske štap govoreći:

**Primi štap, znak pastirske službe,
i pazi na svekoliko stado
u kojem te Duh Sveti postavi za biskupa
da ravnaš Božjom Crkvom.**

Svi ustanu. Kardinal pozove novozaređenoga biskupa da sjedne na katedru te da nadalje predsjeda slavljenu euharistijske službe, a sam kardinal sjedne zdesna zaređenom. Novozaređeni, odloživši štap, prima cjelov mira od kardinala i od svih drugih biskupa.

Za to vrijeme zbor pjeva poklik Služiti radosno Gospodinu nadahnut geslom novozaređenoga biskupa Radoša.

ISPOVIJED VJERE

Novozaređeni biskup predsjedatelj sa sjedišta pozove:

**Ispovjedimo svoju vjeru, kako su nam je predali sveti
oci:**

Te započne Nicejsko-carigradski simbol vjere:

Vjerujem u jednoga Boga,

Svi proslijede govoreći:

Oca svemogućega, stvoritelja neba i zemlje,
svega vidljivoga i nevidljivoga.
I u jednoga Gospodina Isusa Krista,
jedinorodenoga Sina Božjega.
Rodenog od Oca prije svih vjekova.
Boga od Boga, svjetlo od svjetla,
pravoga Boga od pravoga Boga.
Rođena, ne stvorena, istobitna s Ocem,
po kome je sve stvoreno.
Koji je radi nas ljudi i radi našega spasenja
sišao s nebesa.

Svi se naklone izgovarajući riječi:

*I utjelovio se po Duhu Svetom
od Marije Djevice: i postao čovjekom.*
Raspet također za nas:
pod Poncijem Pilatom mučen i pokopan.
I uskrsnuo treći dan, po Svetom Pismu.
I uzašao na nebo: sjedi s desne Ocu.
I opet će doći u slavi suditi žive i mrtve,
i njegovu kraljevstvu neće biti kraja.
I u Duha Svetoga, Gospodina i životvorca;
koji izlazi od Oca i Sina.
Koji se s Ocem i Sinom skupa časti i zajedno slavi;
koji je govorio po prorocima.
I u jednu svetu katoličku i apostolsku Crkvu.
Ispovijedam jedno krštenje za oproštenje grijeha.
I iščekujem uskrsnuće mrtvih.
I život budućega vijeka.
Amen.

EUHARISTIJSKA SLUŽBA

PRIPRAVA DAROVA

Svi sjednu, a đakoni i poslužitelji započnu pripravu oltara i darova. Za vrijeme pripreme darova, predsjedatelj je na sjedištu. Dok đakoni pripravljaju oltar i donose darove zbor i narod pjeva:

K. ODAK: SVRŠI STOPI MOJE (ZBOR)

Svrši stopi moje vstazah tvojih,
da ne podvižet se stopi moje.
Prikloni uho tvoje i usliši glagoli moje.
Udivi milosti tvoje, spasaj upvajuće na te, Gospodi.

Upravi korake moje putima svojim,
da ne zastanu moje noge na tvojim stazama.
Prikloni mi uho i čuj riječi moje.
Podaj milost svoju, Gospode, i spasi one koji se tebi utječu.

A. KLOBUČAR: GOSPODIN KRALJUJE (ZBOR I NAROD)

Go-spo-din kra - lju-je, Go-spo-din kra - lju-je
i ne - ka kli - če zem - lja a - le - lu - ja!

1. Kraljuje Gospodin, neka kliče zemlja, aleluja!
Nek' se vesele otoci, otoci brojni.

2. Pravda i pravo temelj su njegova prijestolja.
Nebesa to navješćuju, slavu mu kazuju.
3. Ti si, Gospodine Svevišnji, strašan nad svom zemljom.
Nek' ti kliču svi stvorovi: aleluja!

Okadivši oltar i opravši ruke, biskup predsjedatelj pozove zajednicu na molitvu ovim riječima:

**Molite, braćo i sestre, da moja i vaša žrtva
bude ugodna Bogu Ocu svemogućemu.**

Narod odgovori:

**Primio Gospodin žrtvu iz tvojih ruku
na hvalu i slavu svojega imena
i na korist nama
i čitavoj svojoj svetoj Crkvi.**

Zatim biskup predsjedatelj raširenih ruku izgovara Molitvu nad darovima:

**Gospodine, prinosimo ti žrtvu
kojom je Krist ljude pomirio s tobom.
Molimo te, nek tvoj Sin
dâ narodima dobra jedinstva i mira.
Koji živi i kraljuje u vijek vjekova.**

Narod usklikne:

Amen.

Nakon molitve nad darovima biskupi suslavitelji rasporede se oko oltara.

EUHARISTIJSKA MOLITVA

Biskup predsjedatelj: **Gospodin s vama.**

Narod: **I s duhom tvojim.**

Biskup predsjedatelj: **Gore srca.**

Narod: **Imamo kod Gospodina.**

Biskup predsjedatelj: **Hvalu dajmo Gospodinu Bogu našemu.**

Narod: **Dostojno je i pravedno.**

Uistinu je dostojno i pravedno, pravo i spasonosno,
da vazda zahvaljujemo tebi,
Gospodine, sveti Oče, svemogući vječni Bože.
Ti si svoga Sina jedinca,
Gospodina našega Isusa Krista,
uljem radosti pomazao
za vječnog svećenika i kralja vasione.
On se prinio na žrtveniku križa
kao neokaljana i pomirna žrtva
i dovršio otajstvo spasenja;
kad svojoj vlasti podloži sva stvorenja,
predat će tvojem neizmjernom veličanstvu
vječno i sveopće kraljevstvskraljevstvo istine i života,
kraljevstvo svetosti i milosti,
kraljevstvo pravde, ljubavi i mira.

I stoga s anđelima i arkandelima,
s prijestoljima i gospodstvima
i sa svom nebeskom vojskom
pjesmu tvoje slave pjevamo bez prestanka.

MISSA DE ANGELIS: SVET

Svet, svet, svet.

Go - spo - din Bog Sa - - ba - ot.

Pu na su ne- be - sa i ze - mlja two je sl a - ve.

Ho - sa - na u vi - si - ni!

Bla go slo - vljen ko ji do - la - zi u ime Go-spod-nje.

Ho - sa - na u vi - si - ni!

Raširenih ruku biskup predsjedatelj nastavi:

Uistinu svet si, Gospodine,
i pravo je da te sve stvorenje tvoje slavi,
jer po svome Sinu,
Gospodinu našem Isusu Kristu,
djelotvornom snagom Duha Svetoga
svemu daješ život, sve posvećuješ
i neprestano okupljaš svoj narod
da od istoka sunčanog do zapada
prinosi čistu žrtvu imenu tvome.

Sklopi ruke i, držeći ih ispružene nad darovima, govori, a zajedno s njim, tišim glasom, i svi suslavitelji:

Stoga te smjerno molimo, Gospodine,
Sudostoj se tim istim Duhom
posvetiti ove darove,
koje ti donosimo za žrtveni prinos,
da postanu Tijelo i **Krv**
tvoga Sina, Gospodina našega Isusa Krista,
koji nam je povjerio slaviti ova otajstva.

One noći kad je bio predan,
on uze kruh,
tebi zahvali, tebe blagoslovi,
razlomi kruh i dade ga učenicima svojim govoreći:

**UZMITE I JEDITE OD OVOGA SVI:
OVO JE MOJE TIJELO
KOJE ĆE SE ZA VAS PREDATI.**

Pokaže posvećenu hostiju narodu, spusti je na pliticu i pokleknuvši pokloni se. Zatim nastavi:

Isto tako, pošto večeraše,
uze kalež,
tebi zahvali, tebe blagoslovi
i dade učenicima svojim govoreći:

**UZMITE I PIJTE IZ NJEGA SVI:
OVO JE KALEŽ MOJE KRVI
NOVOGA I VJEĆNOGA SAVEZA
KOJA ĆE SE PROLITI ZA VAS I ZA SVE LJUDE
NA OTPUŠTENJE GRIJEHA.
OVO ČINITE MENI NA SPOMEN.**

*Pokaže kalež narodu, stavi ga na tjelesnik i pokleknuvši pokloni se.
Zatim kaže:*

Tajna vjere:

A narod nastavi poklikom:

**Tvoju smrt, Gospodine, naviještamo,
tvoje uskrsnuće slavimo,
tvoj slavni dolazak iščekujemo.**

Biskup predsjedatelj i suslavitelji (koncelebranti):

Zato, Gospodine, slavimo spomen
spasonosne muke Sina tvoga,
veličanstvenog uskrsnuća
i uzašašća u nebesku slavu,
te iščekujući njegov drugi dolazak
zahvalno ti prinosimo
ovu žrtvu živu i svetu.
Pogledaj, Gospodine, prinos Crkve svoje,
onu istu žrtvu
po kojoj si nam darovaao pomirenje:
okrijepi nas Tijelom i Krvlju Sina svoga,
ispuni njegovim Svetim Duhom
te u Kristu budemo jedno tijelo i jedan duh.

Prvi koncelebrant:

Učinio nas Duh Sveti vječnim darom za tebe
da zadobijemo baštinu s tvojim odabranicima:
s blaženom Djericom Bogorodicom Marijom,
s blaženim Josipom njezinim zaručnikom,

s blaženim apostolima tvojim i slavnim mučenicima,
sa svetim Markom Križevčaninom,
blaženim Alojzijem Stepincem i sa svima svetima.
Uzdamo se da će nam njihov zagovor
kod tebe uvijek pomagati.

Drugi koncelebrant:

Molimo te, Gospodine,
da ova žrtva našega pomirenja
bude za mir i na spasenje svega svijeta.
Crkvu svoju na putu zemaljskom
utvrđuj u vjeri i ljubavi
sa slugom svojim papom našim *Franjom*
i biskupom našim *Božom*
koji je danas zaređen za pastira Crkve varaždinske,
sa zborom biskupa, sveukupnim klerom
i svim narodom što si ga sebi stekao.

Treći koncelebrant:

Usliši molbe ove svoje zajednice
koja, tvojom milošću, ovdje pred tobom stoji.
Sve sinove i kćeri svoje širom svijeta
ti, blagi Oče, milostivo k sebi privedi.

Četvrti koncelebrant:

Našu pokojnu braću i sestre
i sve koji u tvojoj ljubavi prijeđoše s ovoga svijeta
dobrostivo primi u svoje kraljevstvo,
gdje se i mi nadamo zajedno s njima

**vječno uživati u tvojoj slavi,
po Kristu, našem Gospodinu,
po kojemu sva dobra svijetu daješ.**

Biskup predsjedatelj uzme pliticu s hostijom, a đakon kalež, te zajedno sa svim koncelebrantima zapjeva:

**PO KRISTU, I S KRISTOM, I U KRISTU,
TEBI BOGU, OCU SVEMOGUĆEMU,
U JEDINSTVU DUHA SVETOGA,
SVAKA ČAST I SLAVA
U SVE VIJEKE VJEKOVA.**

Narod, zajedno sa zborom, svečanim usklikom odgovori:

GREG. NAPJEV / W. MENSCHICK: AMEN

OBREDI PRIČESTI

Odloživši kalež i pliticu, biskup predsjedatelj sklopljenih ruku govori ovim ili drugim prikladnim riječima:

**Spasonosnim zapovijedima potaknuti
i božanskim naukom poučeni
usuđujemo se govoriti:**

Raširi ruke i zajedno s narodom pjeva:

Oče naš, koji jesi na nebesima,
sveti se ime tvoje,
dodi kraljevstvo tvoje,
budi volja tvoja, kako na nebu tako i na zemlji.
Kruh naš svagdanji daj nam danas
i otpusti nam duge naše
kako i mi otpuštamo dužnicima našim
i ne uvedi nas u napast,
nego izbavi nas od zla.

Biskup predsjedatelj nastavi sâm raširenih ruku:

Izbavi nas, molimo, Gospodine, od svih zala,
daj milostivo mir u naše dane,
da s pomoću tvoga milosrđa
budemo svagda i slobodni od grijeha
i sigurni od sviju nereda,
čekajući blaženu nadu:
dolazak Spasitelja našega Isusa Krista.

Sklopi ruke. Narod zaključi molitvu poklikom.

Jer tvoje je kraljevstvo i slava i moć u vjekove!

Zatim biskup raširenih ruku naglas govori:

**Gospodine Isuse Kriste, ti si rekao svojim apostolima:
mir vam ostavljam, mir vam svoj dajem;
molimo, ne gledaj naše grijehe,
nego vjeru svoje Crkve;
daruj joj mir i jedinstvo
kako je volja tvoja.**

Sklopi ruke:

Koji živiš i kraljuješ u vijeke vjekova.

Narod odgovori:

Amen.

Biskup predsjedatelj šireći ruke doda:

Mir Gospodnji bio vazda s vama.

Narod odgovori:

I s duhom tvojim.

Zatim đakon doda:

Pružite mir jedni drugima.

I svi pružanjem ruke zasvjedoče jedni drugima mir i ljubav. Biskup predsjedatelj daje mir đakonu i biskupima koncelebrantima; zatim uzme hostiju i prelomi je nad pliticom, a djelić stavi u kalež tiho govoreći:

**Ovo sjedinjenje Tijela i Krv
Gospodina našega Isusa Krista
bilo nama pričesnicima za vječni život.**

Za to vrijeme puk i zbor naizmjence pjevaju pjesmu *Jaganjče Božji*:

MISSA DE ANGELIS: JAGANJČE BOŽJI

Solist | Narod
Ja-ganj- če Bo - žji, ko ji o-du zi maš grijе- he svije - ta,
smi - luj nam se. Ja- ganj - če Bo - žji,
Narod
ko - ji o - du - zi - maš grijе- he svije - ta,
smi - luj nam se.
Solist | Narod
Ja - ganj če Bo - žji, ko - ji o du - zi - maš grijе- he svije - ta,
da - ruj nam mir.

Zatim biskup predsjedatelj sklopljenih ruku tiho govori:

**Gospodine Isuse Kriste, Sine Boga živoga,
ti si po volji Očevoj,
uz sudjelovanje Duha Svetoga,
svojom smrću oživio svijet:
izbavi me ovim presvetim Tijelom i Krvlju svojom
od svih mojih opačina i svakoga zla;
daj da se uvijek držim tvojih zapovijedi,
i ne dopusti da se ikad odijelim od tebe.**

Biskup predsjedatelj i svi koncelebranti zajedno pokleknu, a biskup predsjedatelj potom uzme hostiju, malo je podigne iznad plitice te, licem prema narodu, naglas kaže:

**Evo Jaganjca Božjeg,
evo onoga koji oduzima grijeha svijeta.
Blago onima koji su pozvani na gozbu Jaganjčevu.**

I zajedno s narodom kaže:

**Gospodine, nisam dostojan da uniđeš pod krov moj,
nego samo reci riječ
i ozdravit će duša moja.**

Nakon što se pričestio, uzme pliticu ili ciborij te pođe k onima koji će se pričestiti.

Za vrijeme pričesti zbor i puk zajedno pjevaju:

O. A. CANJUGA / M. MARTINJAK: UZMITE, JEDITE

The musical notation consists of two staves of music. The first staff starts with a treble clef, a 4/4 time signature, and a key of G major. It contains four measures of music. The lyrics for the first measure are "Uz - mi-te, je - di-te, mo - je vam tije-lo to__ je," with the last note being a half note. The second staff continues with the same time signature and key. It contains four measures of music. The lyrics for the second measure are "uz - mi-te, pij - te svi, e - vo vam kr - vi__ mo - je." The music concludes with a final measure consisting of a single note followed by a fermata.

2. Spasitelj reče to, njegova riječ bi dosta,
Tijelo i Sveta Krv, u taj čas namah posta.
3. Danas, kroz vjekove, u Crkvi isto biva:
međ' nama sretni smo, imamo Krista živa.
4. Kada nas žića put hoće da jadom smrvi,
štita gle Kristova: Tijela mu, Svetе Krvi.

Z. PŠAG: KUŠAJTE I VIDITE

Ku - šaj - te i vi - di - te, ka - ko je do - bar Go - spo - din.

1. Blagoslivljat će Gospodina u svako doba
njegova će mi hvala biti svagda na ustima!
Nek' se Gospodinom duša moja hvali:
nek' čuju ponizni i nek se raduju!
2. Veličajte sa mnom Gospodina,
uzvisujmo ime njegovo zajedno!
Tražio sam Gospodina i on me usliša,
izbavi me od straha svakoga.
3. U njega gledajte i razveselite se
da se ne postide lica vaša.
Eto, jadnik vapi, a Gospodin ga čuje,
izbavlja ga iz svih tjeskoba.
4. Andeo Gospodnji tabor podiže
oko njegovih štovalaca da ih spasi.
Kušajte i vidite kako je dobar Gospodin:
blago čovjeku koji se njemu utječe!

R. TACLIK: O DA BUDE

1. O da bu - de ra-dost me-đu na - ma,
što smo krv - lju Kri - sto-vom o - pra - ni!
O da bu - de lju - bav me-đu na - ma,
što smo bra - čom Kri - sto-vom pro - zva - ni.

2. O da bude, sretno naše biće, što se žedno pravde posvećuje!
O da bude, život naš za druge, blagoslov i mir što usrećuje!
3. O da bude mir na cijelom svijetu: sveti mir što Kriste obećavaš!
O da bude u svakome srcu oganj živi što ga ti razgaraš!

G. F. HÄNDEL: ALELUJA

Aleluja!
Jer Kralj je silan Gospod Bog vječni, aleluja!
Bog Gospod bit će Kralj!
Nad svemirom je Gospod Kralj, on Kralj i njegov Krist!
On vlada sada i na sve vijeke!
Kralj i Bog, sam Kralj i Bog,
On vlada sada i na sve vijeke!
Aleluja!

Kad završi pričešćivanje puka, biskup predsjedatelj sa sjedišta pozove na molitvu:

Pomolimo se.

Svi zajedno s njime neko vrijeme mole u šutnji.
Biskup predsjedatelj raširenih ruku nastavi:

**Gospodine, pozvao si nas da služimo Kristu,
Kralju svega svijeta.
Okrijepi nas ovom hranom, koja daje besmrtnost,
da budemo dionici njegova kraljevanja
i vječnog života.
Po Kristu Gospodinu našem.**

Narod usklikne:

Amen.

ZAVRŠNI OBRED

Svi sjednu. Pozdravnu riječ novozaređenom biskupu Radošu upućuju:

- u ime biskupa: mons. Želimir Puljić, zadarski nadbiskup, predsjednik HBK
- u ime svećenika, đakona, redovnika i redovnica: vlač. Marko Rac, župnik Sv. Jurja Mučenika, Đurđevac
- u ime vjernika laika Varaždinske biskupije: obitelj Malbašić

TE DEUM

Nakon izrečenih pozdravnih riječi svi ustanu te iskažu hvalu Bogu pjevajući:

F. DUGAN: TEBE BOGA HVALIMO

A musical score for the hymn "Tebe Booga Hvalimo". The music is in G major, 3/4 time, with lyrics in both Croatian and Latin. The lyrics are as follows:

1. Te - be Bo - ga hva - li - mo,
2. Ke - ru - bi - ni smje - rno sví
vjer - no i - spo - vije - da - mo.
du - bo - ko se kla - nja - ju,

Vje - čnog O - ca sla - vi - mo,
se - ra - fi - ni slo - žno Ti
slo - žnim gla - som pje - va - mo.
je - dnim gla - som pje - va - ju:

Na - ne - be - sim an - de - li
Svet, svet, svet je Go - spod Bog,
štu - ju - te - sar - kan - de - li.
Kralj pre - sla - vni pu - ka svog.

Novozaređeni biskup, u pravnji dvojice biskupa zareditelja, prolazi katedralom i svima dijeli blagoslov.
Slijedi riječ zahvale novozaređenoga biskupa Radoša.

BLAGOSLOV I OTPUST

Đakon sve prisutne pozove riječima:

Naklonite se za blagoslov.

Biskup predsjedatelj ispruženih ruku nad narodom izgovara riječi blagoslova:

**Bože, ti se milostivo brineš za svoj narod
i s ljubavlju njime upravljaš:
daj Duha mudrosti
onima kojima si povjerio upravu Crkve,
da duhovni napredak stada postane
vječna radost za pastire.**

Svi: Amen.

Biskup predsjedatelj:

**Bože, ti svojom veličanstvenom moći određuješ
broj naših dana i mjere naših vremena:
pogledaj milostivo na našu poniznu službu
i udijeli našemu vremenu savršeno obilje svoga mira.**

Svi: Amen.

Biskup predsjedatelj:

**Bože, i mene si milosno obdario
darovima svoje blagodati**

i uzdigao me na stupanj biskupstva:
budi mi milostiv pomoćnik u povjerenoj službi
da ti omilim riječju i životom;
upravljam srce naroda i biskupa
da ni pastiru nikada ne uzmanjka posluh stada
ni stadu briga pastira.

Svi: Amen.

Novozaređeni biskup:

I sve vas ovdje okupljene
blagoslovio svemogući Bog,
O tac ♫ i Sin ♫ i Duh ♫ Sveti.

Svi: Amen.

Tada đakon, sklopljenih ruku, zapjeva:

A musical score for a single melodic line on a treble clef staff. The notes are mostly eighth notes, with some sixteenth-note patterns. The lyrics are written below the staff: "I - di - te" followed by a long horizontal line, "u - mi - ru." followed by another long horizontal line.

Svi:

A musical score for a single melodic line on a treble clef staff. The notes are mostly eighth notes, with some sixteenth-note patterns. The lyrics are written below the staff: "Bo - gu hva" followed by three short horizontal lines, and "la." followed by another short horizontal line.

Nakon što predsjedatelj iskaže čast oltaru, procesija se iz svetišta uputi prema izlazu, a narod, prevođen zborom, iskazuje pohvale Majci Gospodinovoj pjevajući:

A. SMOLKA: ZDRAVO DJEVO

1. Zdra - vo Dje - vo, svih mi - lo - sti pu - na vje - čnog
O - ko če - la zvje - zda - na ti kru - na, is - pod
sun - ca o - gr - nu te sjaj. Raj-ska
no - gu ste - nje pa - kla zmaj.

Dje - vo, kra - lji - ce Hr - va - ta, na - ša
Maj - ko, na - ša zo - ro zla - ta, o - da - nih ti sr - ca pri - mi

dar, pri - mi či - ste lju - ba - vi nam žar.

2. Blažena si, jerbo sva si čista,
zmijin dah ne okuži ti grud!
Zvijezda sreće i nama da blista,
noći grijeha mrak rasprši hud!
Rajska Djeko...

Služiti radosno Gospodinu

Liturgijsko pjevanje predvode

Katedralni zbor „Chorus Dominicalis“

Katedralni zbor „Chorus Liturgicus“

Zbor mladih Varaždinske biskupije
s pridruženim članovima župnih zborova

Dirigent

Mislav Lucić

Orguljska pratnja

m°. Višeslav Jaklin

Liturgijska assistencija

Đakoni i bogoslovi Varaždinske biskupije

Ceremonijar

preč. dr. sc. Mario Kopjar